

Collegial-Tidende

for

Danmark og Norge.

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

Nr. 25.

Den 23 Juni 1798.

Offentlig Foranstaltning.

For at sætte den i Aaret 1750 i Christiania oprettede mathematiske Skole, der hidtil meget har bidraget til at danne duelige Officerer for den norske Armee, end meer i Stand til at opfylde dette vigtige Niemeed, og for at udvide dens Virkefæds, har Hs. Majestæt ei alene under 27 October s. A. anseligen forøget Skolens Fond og Indtægter, ved dertil at henlægge adskillige fra Tid til anden ved den norske Armee giorte Besparelser, men ogsaa under 8 Juni dette Aar approberet et nyt og forbedret Reglement for denne Lære-Anstalt, der herefter skal føre Navn af det norske militaire Institut, og hvor, foruden 50 virkelige Elever, der vælges blandt de ved de norske Regimenter og Corps i Under-Officeers Nummer staaende unge Mennesker af Militair-Etaten, og som, medens de der opholde sig, tilstaaes en Understøttelse af

24 Rdlr. aarligen til Qvarkeer og Ildbrand, ogsaa kan antages 10 Volontair-Elever, imod en aarlig Gøtgjørelse af 40 Rdlr. til Institutets Kasse for enhver af dem.

Ved dette Institut nyde samtlige Elever fri Undervisning af de dertil beskikkede Lærere, ei alene i Mathematik, Artilleri, Fortification, geometrisk Opmaaling og andre til det militaire Fag egentligen henhørende Videnskaber, men ogsaa i Religion, Historie, Geographie, det tydske og franske Sprog, Dands, Riden og Fægten, med hvad videre der hører til et vel opdraget ungt Menneskes Uddannelse. De anføres desuden i det Praktiske af den militaire Tjeneste og Exercissen, og naar de efter fuldbendt Cursus forlade Institutet, og ved den offentlige Examen have aflagt gode Prøver paa deres erhvervede Kundskaber og Duelighed, avancere de til Officerer, de nemlig, som fortrinligen have udmærket sig og erhholdet den bedste Character med Anciennete for eet Aar, og de øvrige fra Afgangs-Dagen.

Lovgivning.

Det har behaget Hs. Majestæt at resolvere:

"At, naar indfødte Studiosi Medicinæ ønske at udøve Praxin medicam eller at befordres til Physicians i Hertugdømmene Schlesvig og Holsteen, og de tydske Lande, maae de have taget Doctor- eller Licenciat-Graden paa eet af Landets Universiteter, enten i Kiel eller i Kjøbenhavn."

Denne

Denne Resolution er fra de holsteenske og schlesvigske Regjeringer i Glückstad og Gottorp, under 15 og 16 Mai, blevet offentlig bekjendtgjort.

Under 5 Juli 1771 udgik fra den holsteenske Regjering i Glückstad en Placat, hvorved det efter Hs. Majestæts Befaling blev fastsat:

"at ingen, der beklæder et Dommer-Embed, maa besfatte sig med noget Slags Advocatur."

Denne Placat har det behaget Hs. Majestæt, under 11 Mai, at udvide til den forhen storsyrstelige Deel af Hertugdømmet Holsteen. Hvilken Extension under 16 i samme Maaned, fra bemældte Regjering offentlig er bleven bekjendtgjort.

Directionen for den danske og norske Species-Banque er, i Anledning af bemældte Banques Octroi af 16 Febr. 1791, der i den 17 s fastsætter, at den ei maa laane paa Varer, som ere uden for Banquen, med mindre de ved Brand-Assurance for Varer og Effecter ere forsikrede imod Ildsvaade, til Cancelliet indkommen med Forespørgsel, om ikke bemældte Banque, denne almindelige Bestemmelse uagtet, maa laane paa usorattedet Købber og Jern, uden at disse Varer ere assurerede? Efterat bemældte Collegium derpaa havde forebraget Hs. Majestæt denne Sag, er det ved en kongelig Resolution af 6 d. M., som er Banquens Direction bekjendtgjort, blevet fastsat: at det maa være den danske

og norske Species-Banque tilladt, at laane paa usforarbejdet Kobber og Tjern, uden at samme er assureret mod Gldsvaade.

Blandede Efterretninger.

Skjøndt tre Aar ere forløbne siden Kjøbenhavns store Ildbrand, har denne dog i sine Følger været for vigtig, og er endnu tildeels for sølelig, til at den ei skulde være i friskt Minde. Det kan vel heller ikke omtvivles, at jo Publicums Opmærksomhed længe vil være sysselsat med denne vigtige Begivenhed, saavelsom med Aarsagerne til denne Ulykkes Oprindelse og voldsomme Udbredelse. Ogsaa var det naturligt, at denne Opmærksomhed, hvad Ildens overhaandtagende Voldsomhed angaaer, især strax efter Tildragelsen maatte henvendes paa Brandvæsenet og dets Øverstcommanderende; og det er af Adresse-Aviserne bekjendt, at der, i Anledning af de offentlige Ytringer og Rygter, som da bleve satte i Omløb angaaende daværende Brandmajor Boye Junges Forhold under Ildbranden, efter Hr. Brandmajorens egen Ansøgning, af Hs. Majest. blev nedsat en Commission til at undersøge hans hele Forhold under Ildbranden i Forbindelse med alle Omstændighederne, samt at bedømme, om han havde ladet noget mangle i sine Pligters Opfyldelse eller ikke. Denne Commission bestod, som vitterligt er, af Generalmajor og Commandant i Castellet v. Peymann, nuværende Statsraad

og Justitiarius Falbe i Hof- og Stadsretten, samt Justitsraad og Professor Bugge. Da nu Commissionens Undersøgelser i denne Sag ere tilendebragte, saa torde vel Collegial-Tidendens Udgivere formode, at det ikke vil være Publicum ukjert heri at finde saavel Resultatet af Commissionens Undersøgelser, som det Udfald, Sagen ved Kongens Resolution har faaet.

Af Commissionens Betænkning, som tilligemed dens sorte Protocol og de dertil hørende Bilager, der samtlige indeholde de Afhørtets Forklaringer, under 30 December s. A. er bleven indsendt til det danske Cancellie, for dersfra at foredrages Hs. Majestæt, erfares da:

- 1) at Majoren, saasnart han fik Underretning om, at der var Ildløs paa Gammel-Holm, strax indfandt sig der, samt at han bestandigen, paa tvende Gange nær, da han af Mæthed maatte forsoie sig hjem, hvor han forblev et Par Timers Tid, har været tilstede ved Ildbranden fra dens Begyndelse til dens Standsning, saa og, at Sprosterne med Tilbehør vare i forsvarlig Stand, og hensatte paa de behørigte Steder.
 - 2) At Narfagen til, at Ilden ei blev standset paa Gammel-Holm, hvorfra den udbredte sig til Dyen, fornemmeligen var, at Brandmajoren ei alene maatte savne den efter hans Mening fornødne Understøttelse fra Holmens Side, men at der endog mødte adskillige Hindringer for de af ham til Ildens Standsning
- sam-

sammesteds trufulde Foranstaltninger. Hvoraf fulgte, at Ilden, da Dælehaugen og de omkringstaaende Skure, saavel som Magasinet vare komne i fuld Brand, ei meer kunde holdes tilbage, men baade angreeb, befordret af en stærk Blæst, Husene paa den anden Side af Kanalen, og tillige kastede sine Funter saa langt, at disse tændte Nikolai Kirkeetaarn.

3) At alle Omstændigheder, efterat dette Taarn var kommet i Brand, gjorde det, efter Commissionens Mening, umuligt at standse Ilden i dens Gart, lige med Vinden, da Branden i Taarnet satte saavel de omkring Kirken, som længere detsfra boende i yderste Forsærdelse, og forarsagede, deels at Gaderne bleve opfyldte med Flyttegods, hvorved Afgangens spærredes for Sproitarne, og deels at de ved Slufferne brugte Folk og Heste bleve tagne bort for at flytte for Eterne selv eller andre, som truedes af Ilden. Der kunde da ei sættes Grænser for Ilden, førend den naaede Bolden, hvor Brandmajorens Foranstaltninger, tildeels ved Nedrivelse, hindrede den fra at udbrede sig videre til Siden.

4) At Brandmajoren, hvad Ildens Standsning ved Husenes Nedrivelse angaaer, to Gange har foranstaltet Nedrivning, den ene Gang (ved Ildens Begyndelse) i Læderstræde, hvor Folkene, da Arbeidet var begyndt, strax løbe bort, og ikke vare at formaae til at tage fat derpaa igjen, og den anden Gang paa

Bands

Bandskonsten og i Farvegaden, hvor Arbeidet, da Binden vendte sig, blev unødvendigt. I øvrigt havde han vel troet, at Nedrivelse kunde have fundet Sted i Skipperbodene, men dette befandtes ved næiere Overveielse ei at ville være til Nytte. Overhoved yttres det, at det vilde være vanskeligt at bedømme, hvorvidt Forseelse maatte være begaaet ved Efterladelse af yderligere Nedrivelse, i Betragtning af den lange Tid, det vilde medtage, at nedrive en heel Række grundmurede Bygninger i een af de under Ildens Strøg liggende Tvergader, og at bortføre alle brændbare Materialier, inden Ilden dertil nærmede sig; hvortil endnu kommer, at saadant mæisommeligt og med saa stort Tab forbundet Arbeid let, naar Binden vendte sig, kunde blive uden Nytte, og altsaa forvolde Misforneielse og Besværinger fra de nedbrudte Husets Eiere. Og

- 5) at Commissionen, i Henseende til Major Boye Junges Forhold under forommældte Ildbrand, ikke troer at kunne yttre nogen anden Mening, end at han ei har ladet mangle i sine Pligters Opsyldelse, men lagttaget alt, hvad der efter Omstændighederne af ham kunde fordres.

Cancelliet har derpaa omstændeligen foredraget Hs. Majestæt den hele Sag, hvorpaa det har behaget Allerhøiøstsamme, under 6 d. M., at resolve saaledes:

”Forrige Brandmajor Bøye Junge tilkjendegives,
 ”at Vi have ladet os denne Sag omstændeligen fore-
 ”drage, og at Vi finde, han har opfyldt sine Plig-
 ”ter, og iagttaget alt det, som af ham, efter Om-
 ”stændighederne, kunde fordres.

”I øvrigt ville Vi, at Cancelliet sender Bort
 ”Admiralitets- og Commissariats-Collegium den fra
 ”Commissjonen indkomne Beretning, tilligemed
 ”de derved fulgte Bilager, paa det at bemældte
 ”Collegium kan indhente nærmere Oplysning, i
 ”Henseende til den Post, der angaaer Foranstalt-
 ”ningerne paa Holmen ved Ildebranden.

Cancelliet har derpaa meddeelt det kongelige Ad-
 miralitets- og Commissariats-Collegium denne allerhøie-
 ste Resolution, og samtlige til Sagen hørende Docu-
 menter.

Efter Cancelliets Foranstaltning er en Hoppe, som
 tilhørte Udsætter Anders Christensens Enke i Buddinge,
 under Kjøbenhavns Amt, bleven dræbt og nedgravet,
 da den, efter den skeete Undersøgelse, havde alle Snive-
 sygens fuldstændige Tegn. Omendkjønt Eierindens øvrige
 8 Heste findes friske, troe Udgiwerne det dog rigtigt at
 betjendtgjøre foransorte, paa det Bedkommende, i Hen-
 seende til deres Heste, kunne i den Egn iagttage den
 fornødne Forsigtighed.

Ved det kongelige Rentekammers Decisioner paa Antegnelserne i nogle, sammesteds for Umyndiges Midler indkomne Regnskaber, bleve nærværende Overformyndere i Bragnæs paalagte, at tilveiebringe Afskrifter af alle de til samme Regnskaber henhørende Bilager. Overformynderne, der fandt, at denne Befaling ikkun kunde angaae dem, for saavidt de nedsendte Regnskaber vare fra deres egen Embedstid, anmodede derfor de forrige Aars Overformyndere for deres Vedkommende, at bidrage til disse Afskrifers Tilveiebringelse; og da de sidste vægrede sig derved, saa have de førstnævnte anholdt hos Cancelliet om, at det maatte paalægges hine, at at opfylde denne deres Fordring. Bemældte Collegium, der fandt deres Ansøgning grundet paa Ret og Billighed, har derpaa under 2 Juni tilskrevet Stiftamtmanden over Aggershuus Stift, at det bør paaligge de forrige Overformyndere i Bragnæs, at være de nu værende behjælpelige i denne Henseende.

I Anledning af en til Cancelliet indkommen Forspørgsel, angaaende hvad enten de Omkostninger, der medgaae, saavel til at saae Overformynderi-Regnskaberne aflagte i en Sørenskrivers Bo, som til Besvarelsen paa Antegnelserne, skulle være prioriterede, eller om de skulle henregnes iblant de uprioriterede Fordringer, har bemældte Collegium ved Skrivelse af 2 Junii til Amtmanden over Stavanger Amt svaret: At det er Boets Pligt

Pligt at aflægge disse Regnskaber; de dertil medgaaende Omkostninger kunne derfor ligesaalet komme i Concurrence med Creditorers Fordringer, som andre Udgifter, der flyde af Boets og Skiftets Behandling; thi det er nødvendigt for Boet selv at opgjøre Regnskaberne, uden hvilket Status bonorum ikke kan bestemmes.

Uagtet der allerede for rum Tid siden er sølet den Foranstaltning, at et ungt Menneske fra ethvert Stift i Danmark og Norge skal indsendes til Veterinair-Skolen, for at oplæres i Dyrelæge-Videnskabene, og siden udøve samme i sin Føde-Egn, saa har dog Erfarenhed lært, at dette Antal, især paa visse Steder i Norge, hvor Indbyggerne meget trænge til Dyrelæger, formeldt de der almindeligen herskende Sygdomme mellem Kreaturerne er utilstrækkeligt. For at afhjælpe denne Mangel, og da Dyrelæge-Videnskabens Udbredelse har saa vigtig Indflydelse paa Landalmuens Belfærd, har Cancelliet, efter foregaaende Brevverling med Directionen for Stutteri-Væsenet og Veterinair-Skolen, under 9 Juni tilskrevet Stiftamtmanden over Christiansands Stift, at naar det, for desto hastigere at afhjælpe den Trang, som et eller andet Amt, efter de fra samme Stift indkomne Beretninger, kunde have til Dyrelæger, findes nødvendigt at lade oplære flere Lærlinger paa een Tid, end den ene for Stiftet, saa kan de modtages ved Skolen imod den simple Betaling af 5 Rdlr. maa-

nedligt

nedligt eller 60 Rdlr. om Aaret til Underholdning for hver saadan Lærling.

Paa Finants-Collegii Forestilling har Hs. Majestæt under 13 d. M. bevilget det oeconomicke Belfærdsselskab i Kjøbenhavn en Præmie af 8 Rdlr. pr. Commerce-Læst, indtil et Antal af 200 Læster aarligt, for de Skibe, Selskabet i indeværende og næstkommande Aar beviisligen anvender til at bringe Steenkul fra Færøerne til Kjøbenhavn; hvorhos Hs. Majestæt dog har resolveret, at andre, der maatte iværksætte lige Foretagender, ikke derved skal være betaget Udgang til at nyde Understøttelse, endog i samme tvende Aar, hvorom Finants-Collegium, naar nogen desangaaende maatte melde sig, efter Omstændighedernes Beskaffenhed kan gjøre Hs. Majestæt Forestilling.

Ved en kongelig Placat af 9 Marts 1792 er det bestemt, at Arve-Capitaler, som til Forrentelse skulle indtages i den kongelige Cassé, bør sammesteds i Forveien anmeldes, forinden Februar og August Maanedes Udgang.

Dette skal, efter Finants-Cassé-Directions Meddelende til Cancelliet, ikke paa alle Steder blive iagttaget, hvortil maaskee endeel Egnes lange Fraliggenhed kan være Aarsag.

Cancelliet har derfor under 16 Juni d. A. tilskrevet samtlige Stiftamtmand, Amtmand, Græver og Baronet

roner i Norge, at, om end nogle Skifte-Jurisdictioner, formedelft sammes overordentlige Traliggenhed, ikke maatte være i Stand til, at iagttage forberørte Placats Bydende i denne Henseende, saa bør saadanne Jurisdictioner i det mindste, hver Gang de paa Tingene aflevere Børnepenge til Fogden, for ved ham at overbringes til den kongelige Casse, strax indberette det til Finants-Casse-Directionen, til fornøden Jagttagelse og Betryggelse, saavel for den kongelige Casse, som for vedkommende Umyndige.

Fra en Foged i Norge er indkommet et Forslag om en ny Straffe-Lov for eftersølgende Forbrydelser, der skal være meget gængse i det ham anbetroede Fogderi, nemlig:

- 1) at Drenge (hvorved uden Tvivl forstaaes vorne unge Menneſter) ſværme om fra eet Sted til et andet, tage fremmede Heste paa Marken, og imod Eierens Villie ofte ride dem ſaaledes, at, naar de endeligen findes igjen, ere de udmattede og mishandlede.
- 2) at de paa lige Maade og til lige Brug udtage Heste af Andres Stalde; og
- 3) at diſſe Perſoner ved ſaadanne Leiligheder ikke ſjeldent forſtyrre Landmandens huuslige Rolighed, da de med Steien ankomme til Gaardene, og undertiden udøve Vold baade imod Perſoner og Ting.

I Anledning af det indkomne Forslag til disse Forbrydelsers Afstraffelse, har Cancelliet under 16 Juni tilskrevet Stiftamtmanden over Trondhjems Stift, at bemældte Collegium tager i Betænkning at give Anledning til en saadan Lovgivning, eftersom de paaflagede Forbrydelser og Uordener findes ommældte i Loven, Nr. 1 nemlig i norske Lovs 6 — 17 — 41, og Nr. 2 i 6 — 14 — 2 Art., ligesom Straffen for dem, som efter Nr. 3 ved deslige Leiligheder maatte begaae andre voldsomme Handlinger, maa blive den almindelige, i Loven for Bold eller Hærværk bestemte: hvoraf følger, at en ny Lovgivning, for saavidt disse Delicta ikke fulde finde bestemt Straf i Loven, er unødvendig, derimod holder Cancelliet for, at det, til at betage Ungdommen Lyst til deslige Uordener, der staae i Lighed med hvad Politii-Anordningerne for Byerne kalde Sværmeri og Græs-fatgang, kunde være nok, at der blev vaaget over, at samme bleve paatalte og straffede. Stiftamtmanden er derfor ved bemældte Skrivelse anmodet, at paalægge Fogden, saasnart Klage herover til ham indløber, ex officio for en Politi-Ret at tiltale de Skyldige, til Undgjeldelse efter Loven, samt, i det Distrikt, hvor saadanne Uordener gaae i Svang, ved en Placat alvorligen at advare, at de, som deri befindes at gjøre sig Skyldige, kunne vente at blive tiltalte og straffede efter Lovens Strengthed. Endeligen er han og anmodet, at paalægge Lehnsmændene og opfordre Almuens Mand,

at de, naar de blive vidende om eller kunne antræffe nogen, som paa denne Maade forstyrrer den offentlige Rolighed og Sikkerhed, de strax anmeldte det for Fogden, paa det at saadanne Overtrædere ikke skulle undgaae den fortjente Straf.

Fra en Selveier, under Schanderborg Ladegaard, er til Cancelliet indkommen en Skrivelse, hvori han klager over, at vare nægtet Botum ved den sidste Vacance i Schandrup Skoleholder-Embedet, da største Lodseier to Gange i Råd har givet sin Stemme ved dette Valg, uden at hans, som næst største Lodseier-Ret, er kommen i Betragtning.

I den Anledning har bemældte Collegium under 16 Juni d. A. tilskrevet Amtmanden over Schanderborg Amt, at Supplicanten, alene i Forhold til sit eiendoms Hartkorn imod største Lodseiers, kan have Stemmerettighed til at besætte fornævnte Skole-Tjeneste under det Schanderborgske Rytter-District.

Fra Byfogden i Thisted indkom under 12 Jan. d. A. en Forestilling til Cancelliet, hvori han blant andet forespørger:

- 1) Om ikke alle de Confiscationer, som bevirkes i Folge Forordningen af 13 Febr. 1775, kunne, i Henseende til Anholdelse, Paatale og Rettens Pleie behandle

les efter det 11 Capitel i Toldforordningen af 1 Februar 1797?

Og 2) om ikke Auctions-Omkostningerne i Confiskationers Behandling bør fradrages de solgte Vares Værdi, uden at beregnes Told- og Confiskations-Besværgen til Udgift?

Efter at Cancelliet over disse Gjenstande havde ført Brevverling med General-Toldkammeret, har det første Collegium under 16 Juni tilfrevet Amtmanden over Thisted Amt, at Forordningen af 13 Febr. 1775 angaaer en ganske anden Gjenstand, end Forordningen af 1 Febr. 1797; den første, der handler om ulovlig Handel, vedkommer blot Justits- og Politi-Væsenet, undertagen for saavidt som der tillige kunde blive Spørgsmaal om Toldrettigheder, hvilket da bliver at betragte som Accessorium, og ei som causa principalis; den sidste derimod angaaer Told- og Consumtions-Sager alene. Der bør altsaa i ethvert af disse Slags Sager forholdes efter den, samme vedkommende, Lovgivnings Forfæst. Og hvad Auctions-Omkostningerne angaaer, da synes det at være en Følge af Villighed og Tingens Natur, at de bør udredes af de solgte Vares Veløb.

Ved Skrivelse af Dags Dato til Stiftamtmanden over Viborg Stift, har Cancelliet bifaldet, at Almuens herredsviis med hinanden skal udrede Vagthold ved Arrestanterne, efter Øvrighedens Foranstaltning, uden Hensyn

syn til Birk, eller til, paa hvad Sted i Herredet Arresten, eller Herredets Arrest, geographice befindes.

Ledige Embeder.

Under det danske Cancellie: Stifts-Provstiet i Odense og Sognefaldet til St. Knuds Kirke sammesteds, 1000 Rdlr., hvoraf svares Afgiwt til den residerende Capellan; Sognefaldet til Galtrup og Øster-Solbye Menigheder i Aalborg Stift, 133 Rdlr. 4 Mk.; Mønø Sognefald i Ribe Stift, 90 Rdlr.; Sundmøers Sørensfriveri i Bergens Stift.

Befordringer.

Under Rentekammeret: Den 20 Juni er Casserer-Embedet for Extra- og Rangskattens Oppebørsel i Kjøbenhavn overdraget Fuldmægtigen i Casserer-Comptoiret for bemældte Oppebørsel, G. Walling; under s. D. er Landvæsens-Commissair R. Friderichsen i Stege paa Møen udnævnt til Amtsforvalter for Thisted Amt i den removede Amtsforvalters Landvæsens-Commissair Thagaards Sted.

Under General-Land Oekonomie- og Commerce-Collegium: Den 6 Juni er Chesen for Erablisementet Frederiksnagor i Bengalen, Oberst-Lieutenant Vie, udnævnt til Oberst af Infanteriet.

Af denne Tidende udgives ugentligen eet Nummer, der forsendes med de ridende Poster til Norge, de danske Provindser og Hertugdømmene.